

GSK: WANNEER FISCALE CADEAUS OPLOPEN TOT RECORDWINSTEN...

INHOUD

1. Vier keer meer winst in 2019	3
2. Buitensporige belastingaftrek	4
3. Ook het Waalse Gewest helpt GSK.....	5
WELKE CONCLUSIES?	5

De Britse multinational GlaxoSmithKline (GSK), een van de zes grootste farmareuzen ter wereld, is de internationale leider op het gebied van vaccins. Volgens de eigen cijfers worden twee op de vijf kinderen wereldwijd elk jaar gevaccineerd met ten minste één GSK-vaccin.

Het bedrijf maakt grote winsten: 2 miljard euro in 2019. Bovendien kon het bedrijf profiteren van buitensporige belastingvrijstellingen. Ondertussen bereidt de multinational zich voor om honderden werknemers in België te ontslaan.

1. VIER KEER MEER WINST IN 2019

In 2018 boekte GSK een winst van 515 miljoen in België. De balans voor 2019 laat een nog kolossale winst zien: 1,99 miljard euro, vier keer meer op één jaar tijd.¹ Hoe is deze gigantische toename te verklaren? Voornamelijk door het feit dat de verkoop van bepaalde vaccins is geëxplodeerd: dat tegen hepatitis², hersenvliesontsteking³ en vooral dat tegen zona⁴). Deze vaccins werden dubbel zo veel verkocht dan in het jaar ervoor.

Zo zag GSK zijn omzet stijgen met meer dan twee miljard euro. Het is vooral door Shingrix (nieuw vaccin tegen zona dat in 2017 werd uitgebracht) dat de verkoop explodeerde: **+232,72%** vergeleken met 2018 (een winststijging van meer dan **1,58 miljard dollar**). GSK doet het goed, heel goed. **Het bedrijf heeft overigens besloten om vorig jaar 82 miljoen euro aan dividenden uit te keren aan zijn aandeelhouders.**

TABEL 1 : OMZET VAN GSK BIOLOGICALS PER VACCIN IN 2019⁵

VERKOOP	31.12.2019 IN MILJOEN EURO	%	31.12.2018 IN MILJOEN EURO	FLUCTUATIE IN MILJOEN EURO	FLUCTUATIE %
HEPATITIS	1.089,24	16,05 %	794,87	294,37	37,03 %
SHINGLES	2.265,84	33,39 %	681,00	1.584,83	232,72 %
MENINGOCOCCAL	811,33	11,96 %	667,33	144,00	21,58 %
BOOSTRIX	498,74	7,35 %	546,86	-48,12	-8,80 %
INFANRIX	654,35	9,64 %	523,69	130,66	24,95 %
SYNFLORIX	498,74	7,35 %	453,05	45,62	10,07 %
FLU	400,33	5,90 %	393,04	7,29	1,85 %
PRIORIX/VARILRIX	240,06	3,54 %	281,27	-41,21	-14,65 %
ROTARIX	206,21	3,04 %	152,04	54,16	35,62 %
TRAVEL	47,55	0,70 %	91,43	-43,88	-48,00 %
CERVARIX	49,11	0,72 %	57,88	-8,77	-15,15 %
OTHER VACCINES	-2,42	-0,04 %	25,45	-27,88	-109,52 %
HIBERIX	27,45	0,40 %	23,97	3,48	14,54 %
TOTAL	6.786,44	100 %	4.691,88	2.094,57	44,64 %

Shingrix: de kip met gouden eieren

Shingrix is het resultaat van technologie ontwikkeld door onderzoekers van de Universiteit van Colorado. Het wordt sinds december 2017 voornamelijk verkocht op de Amerikaanse markt en is nog niet beschikbaar in België. In de Verenigde Staten wordt het op grote schaal gepromoot en worden de kosten (300 dollar) door vele ziektekostenverzekeringen vergoed (in tegenstelling tot Nederland, waar het ook beschikbaar is, maar waar het 350 euro kost en niet wordt vergoed). In 2017 heeft het comité van het Ame-

rikaanse agentschap voor ziektebestrijding en -preventie, dat belast is met het vaccinatiebeleid in de Verenigde Staten, niet alleen ingestemd met Shingrix, maar het ook aanbevolen ten nadele van het oude vaccin op de markt, Merck's Zostavax. Dit betekent een gegarandeerd succes voor GSK, waarbij tientallen miljoenen Amerikaanse volwassenen worden aangemoedigd om het te gebruiken. Dit komt tot uiting in de cijfers, waar te zien is dat Shingrix in sneltempo (veruit) het vlaggenschipproduct van GSK is geworden op het gebied van vaccins (zie tabel 2 en 3).

De beslissing van de commissie werd genomen in een stemming met 8 tegen 7, wat volgens commissievoorzitter Nancy Bennett de meest nipte stemming is die ze in haar hele ambtsperiode heeft gezien⁶. Deze voor GSK welgekomen beslissing roept heel wat vragen op. Vooral omdat de twee grote klinische studies die bestaan om de effectiviteit van de behandeling te evalueren, een grootschalig onderzoek, beide worden gefinancierd door GSK en uitgevoerd door onderzoekers, waarvan de meeste ofwel medewerkers van GSK zijn ofwel op een of andere manier honoraria van GSK ontvangen.⁷

Hoe de gestegen omzet voor vaccins voor hepatitis verklaren?

GSK heeft een viertal vaccins tegen hepatitis A en B in haar portefeuille, waaronder de oudere vaccins EngerixB en Fendrix die al sinds respectievelijk 1989 en 2005 op de markt zijn. Sinds 1999 is vaccinatie tegen hepatitis B opgenomen in het basisvaccinatieschema voor zuigelingen en wordt vaccinatie voor beide types hepatitis voor een hele reeks bevolkingsgroepen aangeraden. 60 % van de omzet van de hepatitis-vaccins haalt GSK uit de Amerikaanse markt; de Europese markt is goed voor een kwart van de omzet.⁸

Tussen 2015 en 2017 blijven GSK's omzetcijfers voor de verschillende hepatitis-vaccins samen relatief stabiel, maar vanaf 2018 zien we een forse stijging. In 2019 ligt de omzet met 1,1 miljard euro zelfs meer dan de helft hoger dan twee jaar eerder. GSK verklaart de toegenomen omzet door een

toename, sinds 2016, van het aantal uitbraken van het hepatitis A virus in verschillende steden en staten van de Verenigde Staten. Op dat moment (en tot op de dag van vandaag) kampt de enige concurrent, de Duitse farmamultinational Merck, met bevoorradingsproblemen van hepatitis A vaccin. GSK profiteert van deze situatie om het nieuwe marktaandeel in te nemen. Bovendien legt het Amerikaanse Centers for Disease Control and Prevention in die periode ook strategische stocks aan van Hepatitis-A vaccins wat de verkoop doet stijgen. Sinds de zomer van 2017 kampt hetzelfde Merck bovendien met bevoorradingsproblemen voor haar Hepatitis B-vaccin, waar het opnieuw GSK is dat marktaandeel overneemt.

Opvallend is dat GSK zelf in Europa de laatste jaren verschillende keren met stockbreuken van het hepatitis B vaccin Engerix-B kampte. Aangezien het om een relatief goedkoop vaccin gaat, waren patiënten telkens genoodzaakt om hun toevlucht te zoeken tot enkel minder ideale en vooral veel duurdere opties. Ter vergelijking: de vaccins Fendrix (in principe enkel geïndiceerd voor patiënten met ernstige nierinsufficiëntie) en Twinrix (gecombineerd hepatitis A en B vaccin) kosten respectievelijk 54,14 euro en 54,60 euro. Voor wie terugbetaling geniet kost Fendrix nog 11,9 euro remgeld. De prijs van de goedkoopste en meest aangewezen variant, Engerix-B, ligt echter nog lager en bedraagt 7,28 euro remgeld voor patiënten die een terugbetaling genieten. Toen rees de vraag in hoeverre er commerciële motieven speelden achter de stockbreuken: het farmabedrijf zou een commercieel minder interessant maar wel performanter en goedkopere vaccin van de markt halen om duurdere alternatieven te promoten.

TABEL 2: EVOLUTIE VAN DE OMZET (IN MILJOENEN EURO'S) VAN DE DRIE BELANGRIJKSTE VACCINS OP DIT MOMENT

	2019	2018	2017	2016	2015
HEPATITIS	€ 1.089,24	€ 794,87	€ 652,23	€ 631,69	€ 613,66
MENINGITIS	€ 811,33	€ 667,33	€ 774,45	€ 491,06	€ 88,48
ZONA	€ 2.265,84	€ 681	€ 60,683	/	/
TOTAL	€ 4166,41	€ 2143,2	€ 1487,36	€ 1122,75	€ 702,14

2. BUITENSPORIGE BELASTINGAFTREK

Verder heeft GSK ook fiscale cadeaus ontvangen in België. Onderstaande tabel geeft de jaarlijkse belastingaftrek van GSK weer.⁹ Dit is vooral te danken aan een relatief recente fiscale constructie: **de belastingaftrek voor octrooïinkomsten**. Deze uiterst winstgevende fiscale niche maakt het mogelijk 80% van de inkomsten uit octrooien vrij te stellen van belasting. Een wet die op maat van het bedrijf

lijkt gemaakt... Dat is geen toeval: GSK heeft de wet zelf, via haar advocatenkantoor Linklaters, opgesteld voor de toenmalige regering.¹⁰ In de afgelopen tien jaar heeft GSK zo 4,2 miljard aan federale belastingaftrek kunnen profiteren. Het betaalde in 2019 slechts **8,68% belastingen** op 2 miljard dollar winst.

TABEL 3: EVOLUTIE VAN DE WINST, DE BELASTINGEN EN DE BELASTINGAFTREK VAN GSK BIOLOGICALS

GSK BIOLOGICALS	2009	2010	2011	2012	2013	2014
WINST VOOR BELASTINGEN	€ 1.088.416.162	€ 1.255.644.482	€ 589.720.513	€ 257.476.585	€ 187.855.447	€ 18.701.455
BELASTINGEN	€ 76.484.141	€ 113.361.737	€ 12.732.334	€ 9.172.015	€ 7.607.118	€ 3.047.011
BELASTINGSVOET	7,03%	9,03%	2,16%	3,56%	4,05%	16,29%
AFTREK VOOR OCTROOI-INKOMSTEN	€ 490.176.499	€ 541.767.341	€ 148.005.361	€ 176.708.112	€ 166.318.238	€ 186.961.000
NOTIONELE INTERESTAFTREK	€ 379.048.862	€ 359.767.674	€ 357.520.000	€ 190.246.000	€ 39.954.647	€ 140.084.000

GSK BIOLOGICALS	2015	2016	2017	2018	2019	2009 à 2019
WINST VOOR BELASTINGEN	€ 95.909.955	€ -427.081.945	€ 258.838.259	€ 515.773.255	€ 2.180.502.527	€ 6.021.756.695
BELASTINGEN	€ 2.395.395	€ 2.544.295	€ 3.024.542	€ 555.432	€ 189.251.287	€ 420.175.307
BELASTINGSVOET	2,50%	-0,60%	1,17%	0,11%	8,68%	6,98%
AFTREK VOOR OCTROOI-INKOMSTEN	€ 82.131.207	€ 180.336.000	€ 142.203.518	€ 510.387.103	€ 1.545.157.484	€ 4.170.151.863
NOTIONELE INTERESTAFTREK	€ 0,5	€ 91.283.000	€ 0	€ 2.614.301	€ 2.614.892	€ 1.563.133.376
TOTALE BELASTINGSAFTREK						€ 5.733.285.239

Dit jaar brak GSK haar record: **1,545 miljard euro** aftrek voor octrooi-inkomsten. Volgens een studie van de universiteit van Namen over de financiering van onderzoek en innovatie door de overheid in België is dit bedrag zelfs twee keer zo hoog als de totale belastingvrijstellingen die

in 2015 aan de hele farmaceutische sector werden aangeboden: **843 miljoen euro**.¹¹ Op deze manier ontweek GSK 457 miljoen euro aan belastingen.

3. OOK HET WAALSE GEWEST HELPT GSK

Bovendien ontvangt GSK ook steun van het Waalse Gewest in de vorm van drie subsidies: voorschotten met terugbetaling onder voorwaarden¹², voorschotten met vaste terugbetaling¹³ en niet-terugvorderbare subsidies.¹⁴ Tussen 2005 en 2017 heeft het Waalse Gewest bijna **18 miljoen euro** aan directe niet-terugvorderbare subsidies en bijna **44 miljoen euro** aan subsidies met terugbetaling onder voorwaarden aan GSK verstrekt. Merk op dat voorwaardelijke subsidies niet kunnen worden terugbetaald als het onderzoek niet succesvol is. De vraag rijst wat het nut van deze steun is. Aangezien de bevoegde minister Willy

Borsus (MR) verzekerde dat hij "geen niet-terugvorderbare subsidies aan GSK had gegeven" toen de PVDA hem in februari in de commissie over dit onderwerp ondervroeg...¹⁵

Ondanks een uitstekende financiële gezondheid en exponentiële winsten heeft het management van GSK afgelopen winter een tweejurig herstructureringsplan aangekondigd. Het voorziet het schrappen van 935 banen, waaronder 350 ontslagen die deze zomer in het kader van de Renault-procedure zijn aangekondigd.

WELKE CONCLUSIES?

1. **Ontslagen verbieden voor multinationals die winst maken.** Hoe kan GSK het ontslag van meerdere honderden werknemers rechtvaardigen, terwijl het tegelijkertijd dergelijke winsten maakt? De PVDA pleit voor een wet die ontslagen verbiedt voor multinationals die winst maken en dividenden uitkeren. Het is dankzij de inspanningen van alle GSK-werknemers dat dergelijke

resultaten zijn bereikt. Het is onaanvaardbaar dat ze worden weggegooid als een vuile Kleenex doekjes om nog meer winst voor de aandeelhouders te garanderen.

2. **Een einde maken aan op maat gesneden fiscale cadeaus voor multinationals.** Hoe is het te rechtvaardigen dat GSK op een winst van twee miljard

nog 457 miljoen aan belastingkortingen ontvangt? In totaal is in de afgelopen tien jaar 1,3 miljard euro verloren gegaan voor de staatskas ten gunste van de aandeelhouders van GSK. We moeten een einde maken aan dit beleid en dit geld investeren in openbaar onderzoek.

3. **Openbaar onderzoek herfinancieren.** Het is onaanvaardbaar dat de overheid dergelijke giften doet aan privé bedrijven, terwijl de openbare onderzoekssector een immens gebrek aan middelen heeft. Volgens een FNRS-rapport van 2019 zouden "de Belgische begrotingskredieten voor onderzoek en ontwikkeling [...] nationaal gemiddeld met iets meer dan 50% moeten worden verhoogd om de Europese doelstellingen (1% van het BBP) te halen", wat een herfinanciering van alle machtsniveaus (federaal, communautair en gewestelijk) van ongeveer 80 miljoen euro zou betekenen. Een zesde van de fiscale schenking aan GSK voor 2019 zou dus voldoende zijn om het openbaar onderzoek te herfinancieren om de door Europa gestelde doelen te bereiken.

De aftrek van octrooi-inkomsten: een duur en inefficiënt cadeau

Het mechanisme voor de aftrek van octrooi-inkomsten werd officieel ingevoerd om het onderzoek naar en de ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen aan te moedigen. De doeltreffendheid van deze maatregel wordt echter ernstig in twijfel getrokken, en niet alleen door de studiedienst van de PVDA. In april 2019 analyseerden deskundigen van het Federaal Planbureau in hoeverre overheidssteun de farmabedrijven daadwerkelijk aanmoedigt om meer te investeren in onderzoek en ontwikkeling. Hun conclusie is duidelijk: de evaluatie "geeft geen sterke aanwijzingen voor efficiëntie".

Farmabedrijven accepteren daarom graag overheidssteun, maar investeren zelf steeds minder in onderzoek en ontwikkeling van geneesmiddelen. Het aandeel van de overheidssteun aan de privé sector - met name in de vorm van fiscale stimuleringsmaatregelen - in het totale budget voor onderzoek en ontwikkeling van geneesmiddelen is alleen maar toegenomen. In 2009 was de totale overheidssteun nog steeds goed voor 15% van de totale uitgaven. Dit percentage was in 2015 al drie keer zo hoog (44 %). Volgens berekeningen van het Federaal Planbureau zijn deze belastingvoordelen in dezelfde periode zelfs verviervoudigd.

UITGAVEN VOOR ONDERZOEK EN ONTWIKKELING EN STEUN VOOR ONDERZOEK EN ONTWIKKELING ONTVANGEN DOOR DE BELGISCHE FARMACEUTISCHE INDUSTRIE. IN MILJOENEN EURO'S

	UITGAVEN R&D	STEUN R&D	DIRECTE STEUN	FISCALE STEUN	STEUN / TOTAAL UITGAVEN R&D
2009	1145,5	167,6	7,9	159,7	14,6%
2010	1143,1	202,0	7,8	194,2	17,7%
2011	1427,9	191,3	16,8	174,5	13,4%
2012	1525,9	290,6	8,5	282,1	19,0%
2013	1555,4	388,0	11,0	377,0	24,9%
2014	1559,2	398,6	9,3	389,3	25,6%
2015	1591,4	701,4	9,3	692,1	44,1%

BRON: FEDERAAL PLANBUREAU. DE FARMACEUTISCHE INDUSTRIE IN BELGIË. ANALYSE CONCURRENTIEVERMOGEN. APRIL 2019

-
- 1 Jaarrekening van GSK Biologicals, 2019, p. 9.
  - 2 Havrix (Hép A), Fendrix (Hep B), Engerix-B (Hép B), Twinrix (Hép A et B)
  - 3 Meningococcal Groupes A, C W135 et Y conjugués : Menveo ; Méningococcal de type B : Bexsero.
  - 4 Shingrix
  - 5 Jaarrekening van GSK Biologicals, 2019, p. 51.
  - 6 <https://www.fiercepharma.com/vaccines/fresh-off-fda-approval-cdc-panel-recommends-glaxosmithkline-s-shingrix-over-older-merck>
  - 7 <https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMoa1501184>, <https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMoa1603800>
  - 8 <https://www.gsk.com/en-gb/investors/corporate-reporting/annual-report-2019>
  - 9 Banque nationale de Belgique (nbb.be), rubrique comptes et bilans, comptes annuels de GSK Biologicals entre 2009 et 2019.
  - 10 <https://www.levif.be/actualite/magazine/comment-gsk-s-est-taille-une-loi-fiscale-sur-mesure/article-normal-910511.html>
  - 11 Volgens de studie van onderzoekers van de UNamur over de financiering van onderzoek en innovatie (gepubliceerd in 2018 in de L'Echo voor de periode 2015-2020) bedroeg in 2015 het tekort van de federale staat aan aftrekposten voor octrooi-inkomsten 282 miljoen euro, waarmee een totaal bedrag aan afgetrokken inkomsten van 843 miljoen euro werd gedekt (waarop dus een nultarief gold in plaats van de 33,44%). <https://www.unamur.be/eco/economie/cerpe/cahiers/cahiers/cahier91>, p. 40.
  - 12 Deze voorschotten zijn alleen terugbetaalbaar als het onderzoek leidt tot een verhandelbaar product. Indien het product niet overtuigend is, hoeft GSK het aan dat product gekoppelde steunbedrag dus niet terug te betalen.
  - 13 Subsidies met vaste rente die op de vervaldag door de onderneming moeten worden terugbetaald.
  - 14 Zoals hun naam al aangeeft, zijn deze subsidies echte geschenken, aangezien ze niet door het bedrijf moeten worden terugbetaald.
  - 15 Commissie van 19/02/2020, Ministre de l'Économie, du Commerce extérieur, de la Recherche et de l'Innovation, du Numérique, de l'Agriculture. http://nautilus.parlement-wallon.be/Archives/2019_2020/CRAC/crac95.pdf

